

تحلیلی بر عوامل مؤثر بر تداوم تعارضات و تهدیدها علیه میراث فرهنگی کشور

مریم محمدنژاد کارشناس ارشد باستان شناسی - پلیس مبارزه با قاچاق کالا و ارز

تاریخ دریافت: ۸۸/۹/۱ تاریخ پذیرش: ۸۸/۹/۲۵

از صفحه ۱۱۶ تا ۱۳۰

چکیده

طبق تحقیقات و بررسی‌های باستان‌شناسی و آثار و شواهد موجود در حوزه جغرافیای سیاسی کنونی، کشور ایران به لحاظ آثار تاریخی حداقل از قدمت ۷۰۰۰ ساله‌ای برخوردار است و این زمان طولانی حکایت از منابع سرشار آثار فرهنگی تاریخی آن دارد. آثاری که به لحاظ ارزش اقتصادی قابل توجه آن و همچنین وجود بازارهای جهانی تقاضای آثار فرهنگی، همواره مورد توجه باندهای بزرگ بعضاً سازمان یافته قرار گرفته است و سبب تجارت بزرگی شده است که طی سال‌های متمادی در یک قرن اخیر منجر به آسیب رسیدن بر پیکر منابع فرهنگی و ملی کشور شده است؛ زیرا کالایی که از مرز خارج می‌شود نه تنها یک اثر فرهنگی و معرف فرهنگ و تاریخ تمدن این سرزمین است بلکه خود جزء منابع غیرقابل جانشین است. از سوی دیگر شاید مبالغه نباشد اگر بگوییم به لحاظ تاریخی در دوره ویژه‌ای قرار گرفته‌ایم که بخشی‌هایی از مردم جامعه ما با تمام مشکلات و مسائل متعدد زندگی روزانه، گرایش‌های عمیقی در بازشناسی میراث قومی و فرهنگی خود دارند. ولی در چنین محیطی که دارای شور و شوقی به وقوف بر میراث‌های تاریخی است، چه بسا افرادی نیز حضور دارند که به این اشیا

به چشم ثروت کلان می‌نگرند، البته این مسئله نه تازگی دارد و نه صرفاً دامنگیر کشور ماست. بنابراین با توجه به وسعت، پراکندگی جغرافیایی و فراوانی این آثار نه تنها در شرایط کنونی بلکه در شکوفاترین دوران‌های اقتصادی و مالی نیز حفاظت کامل از آنها امکانپذیر نخواهد بود. حتی اگر چنین تصویری جامه عمل بپوشد باز هم جلوگیری از تخریب و غارت محوطه‌های باستانی میسر نخواهد شد مگر آنکه در پای هر محوطه و تپه باستانی یک پست نگهبانی بر پا شود و مأموران مسئول به طور شبانه روز به حراست از آن بپردازند که این امری نامقدور است. بنابراین پرسش مهم چگونگی حفاظت از این آثار و راه‌های جلوگیری از تخریب و ویرانگری آنهاست.

در این مرحله است که سازمان‌های متولی در امر حفظ و حراست از میراث فرهنگی به فراخور وظایف خود اقدام به مبارزه علیه تخریبگران و غارتگران این آثار می‌پردازند، اما به لحاظ گستردگی جغرافیای سرزمینی، فراوانی منابع نیازمند حفاظت، هزینه بالای روش‌های حفاظت و نگهداری، وجود قوانین قدیمی و نامتناسب با وضعیت کنونی، وجود دستگاه‌های اجرایی متعدد در امر مبارزه با قاچاق آثار فرهنگی - تاریخی، موانع و مشکلات بسیاری را به وجود آورده اند.

در این مقاله سعی شده است با توجه به محدودیت‌ها و مشکلات موجود، نسبت به شناسایی روش‌های قابل بهبود و مؤثر، بهترین راه‌های حفاظت از میراث فرهنگی و ملی کشور با شرایط و امکانات موجود بررسی شود.

کلید واژه‌ها:

آثار فرهنگی تاریخی، حفاری‌های غیرمجاز، قاچاق اشیای عتیقه، معاملات غیرقانونی